

DOI 10.26886/2414-634X.1(45)2021.9

UDC 130.2:128.5

**PHENOMENOLOGY OF CULTURE BY E. HUSSERL: COMMUNICATIVE
AND COMPREGENSIVE EXPERIENCES**

O. Yatsenko, PhD of Philosophical Sciences, Associate Professor

<http://orcid.org/0000-0003-0584-933X>

e-mail: yatsenkood@gmail.com

National Pedagogical Drahomanov University; Ukraine, Kyiv

The article states the effectiveness of the phenomenological method in solving a wide range of current problems of modern socioculture, both applied and theoretical. It is substantiated that in intentional acts of consciousness the surrounding world acts as a boundary of subjectivity, as a correlate of intentional transformations of interaction of consciousness with the world. Differentiation of communicative and compregensive experience produces the necessary grounds for the interpretation of culture as a mechanism of formation in the mind of the spatial and semantic perspective of perception and understanding of the world. Based on this disposition, we have the opportunity to distinguish between the universality of ways of "capturing" the world, or the metaphysical plan of culture, and its paradigm, or historical and social conditionality. In the dialectic of these dimensions there is a dynamic of the existence of a universal horizon of subjectivity.

Key words: culture, subjectivity, intentionality, communicative experience, compregensive experience, reflection.

*кандидат філософських наук, доцент, Яценко О. Д.,
Феноменологія культури Е. Гуссерля: комунікативний та
компрегезивний досвіди / Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, Україна, Київ*

В статті стверджується ефективність феноменологічного методу у розв'язанні широкого спектру актуальних проблем сучасної соціокультури, як прикладного, так і теоретичного характеру. Обгрунтовано, що в інтенціональних актах свідомості навколишній світ виступає як межа суб'єктивності, як корелят інтенціональних трансформацій взаємодії свідомості зі світом. Диференціація комунікативного та компрегезивного досвіду продукує необхідні підстави для інтепретації культури як механізму формування у свідомості просторово-змістової перспективи сприйняття та розуміння світу. На основі такої диспозиції, маємо можливість розрізнити універсальність способів «схоплення» світу, або метафізичний план культури, та його парадигмальність, або історико-соціальну обумовленість. В діалектиці цих вимірів має місце динаміка існування універсального горизонту суб'єктивності.

Ключові слова: культура, суб'єктивність, інтенціональність, комунікативний досвід, компрегезивний досвід, рефлексія.

Вступ. Феноменологію доречно вважати ефективною методологією дослідження в сучасній гуманітаристиці. Дієвість цього методу підтверджується як у вимірі прикладної проблематики, так і в гранично можливому спекулятивному контексті. Термінологічний апарат феноменології дозволяє розкрити культуротворчі передумови становлення суб'єктивності. Феноменологія як метод дослідження є вельми затребуваним в сучасному гуманітарному дискурсі. Діапазон проблем, до розв'язання яких застосовується феноменологічний метод дослідження дійсно вражає. Так, К. Дж. Казанджян (Christopher J. Kazanjian, 2019 [0]) актуалізує проблему змісту та методології педагогічної діяльності в мультикультурному середовищі сучасного глобалізованого світу. На його думку, із зростанням міграційних

процесів завдання вчителя ускладнюється, адже надзвичайно складно взаємодіяти із учнями-носіями різних парадигм культурних цінностей. І при цьому не порушувати принципи лібералізму та толерантності. Тому існує необхідність впровадження у широкий вжиток практичних, тобто описових методологій феноменологічного дослідження мультикультурності. Результати таких досліджень будуть корисні для розуміння інтеріоризованого культурного досвіду вихідців різних регіонів планети.

В широкому контексті аналітики людської діяльності апробовують феноменологію група канадських вчених (Anna Park Lala, Elizabeth Anne Kinsella, 2011 [2]) Вони вважають, що саме феноменологічний метод дослідження є найбільш продуктивним у вивченні специфічно людської діяльності. Спираючись на теоретичні розробки Е. Гуссерля, М. Гайдеггера та М. Мерло-Понті, автори називають п'ять ключових аспектів феноменології як методології дослідження діяльності: реконцептуалізація генерації знань; інтенціональність та життєвий світ, поняття Буття; живе тіло; потенціал для розкриття критичних ідей. Виходячи з таких координат аналітичної процедури дослідження діяльності набуває необхідних детермінант змісту та визначеності.

Чітку диспозицію дієвості методу феноменології у дослідженні людської взаємодії в контексті соціуму, історії та культури проводить Г. Шуфрейдер (Gregory Schufreider, 1986 [3]). Автор зазначає: «Звичайно, це головна мета переформулювання питання буття з точки зору феноменологічного розкриття істот, що веде до обліку людського буття як Dasein, оскільки істота, яка дозволяє явитися феномену, дозволяє істотам представляти себе явищами так, наскільки це є за своєю природою образ для не-приховування свого «буття»; для виявлення тих онтологічних станів, які визначають конкретні види зустрічей, які ми здатні мати з істотами [32, с. 169]». Іншими словами,

унікальність людського способу буття полягає у розумінні дійсності як антропорозмірної, антроповідповідної. Чи є це твердження фактом або предикацією самої дійсності, або вольовим рішенням людини відповісти однозначно складно. Але в ході такої постановки питання всі продукти людської діяльності за своєю сутністю не суперечать природі та логіці її існування.

Дійсно, специфічно людський спосіб існування переважає міру доцільності природного. Але не обов'язково суперечить їй, або протистоїть. Так, П. Вайтхед (Patrick Whitehead, 2015 [4]) аналізує вплив філософії «корреляціонізму» на основні постулати феноменологічної онтології. Корреляціонізм – це феноменологічна позиція, яка передбачає онтологічну первинність людського суб'єкта. Але автор наполягає, що феноменологічний метод не має за мету механізацію сутності та діяльності людини, феноменологія досліджує світ, який трансформується свідомістю. Іншими словами, гілетична (речовинна) феноменологія припускає наявність «не-людських» елементів у речах.

Проблему натуралізму в феноменологічних дослідженнях вивчає Ш. Галахер (Shaun Gallagher, 2018 [5]). Згідно його висновків, постулати натуралізму значною мірою спростовують дієвість редукції. Такої ж позиції дотримується А. Баруа (Archana Barua, 2007 [6]), яка аналізує феноменологію як філософський напрям, в якому досліджуються відносини людини і світу в контексті конституції суб'єктивності та об'єктивності та ролі трансцендентного виміру в цих процедурах. Авторка зауважує, що на відміну від М. Гайдеггера, який називає предмет «фактичним» в горизонті його історичного становлення, Е. Гуссерль роль трансценденції вбачає у конституції «чистого еґо» та уявлень про світ. У роботі досліджуються два різних способи філософствування: трансцендентальний та історизований, які

мають метою з'ясування спільної задачі, а саме трансцендентального виміру значення.

Унікальність людського буття в контексті натуральної онтології доводить також і Д. Р. Кербон (David R. Cerbone, 2016 [7]). Він вважає протиставлення натуралізму та феноменології необґрунтованим припущенням. На його думку, феноменологія є «вигнанням зсередини», тобто відкритою можливістю світобудування, загальним принципам якої нормативність людського життя, як то етика, цінність, або право не суперечить.

Взаємодія суб'єкту з Іншим в дещо специфічному ключі описує П. С. Розенблатт (Paul S. Rosenblatt, 2007 [8]). Він вивчає феноменологічні аспекти відновлення після важкої втрати в рамках різних культур. Зазначається, що концепція відновлення та одужання набуває специфічних змістових характеристик у постмодерністській проекції, оскільки жодна концепція не є релевантною в якості найкращої та найдієвішої.

Феноменологічний метод також дозволяє проаналізувати певні не вербальні ментальні конструкції. В дослідженні Г. М. Крейг (Gabriele M. Craig, 2009 [9]) проаналізовано ефективність феноменологічних методів у арт-терапії глухих та глухих із множинними порушеннями. На думку автора, емпатія як здатність розуміти та переживати чужий емоційний досвід є практичним втіленням теоретичної феноменології. В більш широкому епістемологічному вимірі К. К. МакГаха та П. А. Д'Урсо (Kristina K. McGaha & Patricia A. D'Urso, 2019 [10]) впроваджують метод валідації як критично важливого елементу аналізу, що підвищує достовірність та строгість досліджень. Теоретичною основою застосування цього методу є інтерпретативна феноменологія. Контекстом валідації даних слугує певний культурний домен, що визначає координати та критерії інтерпретативної практики.

Така практика інтерпретації не обмежена письмовим текстом, або семіотикою культурних об'єктів. Дієвість її застосування вирізняється більш широким спектром можливої доцільності, так і більшою кількістю нюансів визначення смислу. В основі такої результативності практик феноменологічної інтерпретації лежить поняття інтенціональності свідомості. Гіпотезою дослідження слід назвати припущення, що специфіка структур інтенціональності зумовлена відповідним полем культури.

Формулювання мети статті та завдань. Метою дослідження є аналіз комунікативного та компрегезивного досвіду феноменології культури Е. Гуссерля. Завданнями дослідження – обґрунтувати ефективність феноменологічного методу при вирішенні спектру проблем сучасної соціокультури прикладного та теоретичного характеру; обґрунтувати диференціацію комунікативного та компрегезивного досвіду як механізму формування у свідомості просторово-змістової перспективи сприйняття та розуміння світу.

Виклад основного матеріалу статті. Інтенціональність розуміють як основну структуру, що формує предметність акту сприйняття. Весь досвід взаємодії зі світом є множиною окремих інтенціональних актів, в ході яких свідомість конституює координати визначення дійсності. Іншими словами, контекст культури визначає смислову конструкція для сприйняття, верифікації та інтерпретації речі. Проте думка про герметичний характер інтенціональності буде хибною. Гасло феноменології «Назад до речей!» красномовно відбиває принципову відмову від такого обмеження. В інтенціональних актах свідомості навколишній світ виступає як межа суб'єктивності, як корелят інтенціональних трансформацій взаємодії свідомості зі світом.

Іншими словами, свідомість сприймає речі, про існування і сенс яких вже знає. Проте така специфіка свідомості не означається

відсутність можливості розширювати межі відомого та встановлювати якісно нові та сутнісні закономірності навколишнього світу. Здійснення цієї процедури можливе шляхом саморефлексії свідомості, критичної аналітики сутнісних структур окремих інтенціональних актів з метою верифікації їхнього змісту в перспективі категорій можливого та необхідного. В разі встановлення такого предметного відношення, в якому зв'язок емпіричного досвіду та адекватної смислової структури стійкий, маємо підстави стверджувати про достовірність такого знання, або його якісне зростання. Про стійкість такого зв'язку свідчитимуть окремі випадки предметного прояву, в яких загальна ейдетична варіація знаходитиме підтвердження. До речі, індивідуальний досвід є сукупністю таких інтенціональних «схоплень», в яких усталені культурою структури підтверджуються імплікативним сприйняттям процесів, явищ та речей. Іншими словами, культура формує у свідомості просторово-змістову перспективу сприйняття та розуміння світу.

Але логічним наслідком такої концепції буде твердження, що межею пізнання є не фізіологія людини або об'єктивність світу, а швидше недостатність описово-дескриптивних, або змістовно-конститутивних практик діяльності свідомості. Відносно цього твердження, принципово іншого змісту у феноменології культури набуває категорія простору. Згідно Е. Гуссерлю, простір є відносним відповідно до тих смислових структур, що визначають його предметне вираження. Тобто, об'єктивна відстань – це фікція, реальна відстань визначається змістом предметів, що складають абстракцію простору.

Аналітика часу також є плідною у феноменології. Для процедури усвідомлення часу Е. Гуссерль пропонує поняття пра-імпресії, ретенції та протенції. Континуальне теперішнє автор називає пра-імпресією, кожен інтенціональний акт є пролонгованою множиною пра-

імпресивних миттєвостей. Модус ретенціальності є фактом співпадіння пра-імпресивного враження із смисловою структурою його оформлення. Це момент здійснення-усвідомлення-розуміння предметності інтенціонального акту. Ретенціональна свідомість проектує перспективу очікувань, або протенцію: те відчуття-очікування часу, коли майбутні події вірогідно відбуватимуться згідно певної смислової структури. Гуссерль таку єдність різних модусів темпоральності називає «конкретним живим теперішнім» («konkrete Lebensgegenwart»), або «оригінальним часовим полем» («originieres Zeifeld») [11, с.55].

Подібна диференціація часу та простору є координатами реалізації феноменологічної редукції. За допомогою феноменологічної редукції стає можливим розрізнити натуральну та персональну установки, що знаходять свій прояв у повсякденному житті. Показовим є той факт, що кожна з цих установок передбачає власну область предметності. Це означає, що інтенціональна предметність конструюється різними техніками: природною, тобто натуральною процедурою сприйняття (не-рефлексивною по своїй суті); та персональною, на основі індивідуальних смисло-ціннісних структур свідомості.

Натуральна установка сприйняття ґрунтується на абстракціях об'єктивного простору-часу, їхньої протяжності та кореляції. В контексті конститутивної діяльності свідомості така установка формує уявлення про межу суб'єктивності, загальний навколишній світ над-персональних сутностей. Напевно, це і є горизонт соціальності у свідомості, спрямованості суб'єктивності до уявної або реальної спільноти індивідуальностей зокрема.

Е. Гуссерль пропонує два можливих шляхи інтенціональних актів, за допомогою яких встановлюється наявність та вплив над-

персональної спільноти. Перший він називає «компрегензивним», і його специфіка полягає у спільності дієвих практик взаємодії суб'єктивностей в єдиному навколишньому світі як одне з одним, так і з множиною матеріальних предметностей. Другий механізм – «комунікативний», або рівень взаємодії на основі спільних знакових систем.

Компрегензивний досвід є рефлексією суб'єктивності в ході взаємодії із іншими суб'єктивностями. Іншими словами, інтенціональні зв'язки про досвід Іншого є не тільки інтеріоризованими формами культури, історії, соціальності та абстракції будь-якого порядку, але і єдиною можливістю конституювання самості «Я». Якщо комунікативний досвід є інтеракцією взаємодії, то компрегензивний досвід є своєрідним модусом апперцепції. Іншими словами, комунікація є спільним простором медіації, а компрегензія – простором конституювання сенсу. І в цьому ракурсі натуральна та персональна установки поєднуються, адже припис предикацій предметам здійснюється на основі змістовних моделей власної суб'єктивності.

Спільне, або загальне поле компрегензивного досвіду є універсаліями цінності, значення та сутності. Умовно його доцільно співвіднести із класичним визначення культури. Комунікативний досвід реалізується в площині активної взаємодії суб'єктивностей, що складається як зіткнення різних ціннісних та поведінкових імперативів. Такий спосіб суб'єктивного досвіду доречно ототожнити із соціумом, адже комунікація в такому контексті є горизонтом експлікації соціальності як прагнення до взаємодії, взаєморозуміння з Іншим, синхронізації спільних зусиль в навколишньому життєвому світі. Тому цілком логічно, що Е. Гуссерль відмовляється від природної каузальності в інтерпретації людських вчинків.

Разом з тим зауважимо відмову автора від абстрактного розуміння культури. Для пояснення та обґрунтування змісту цього феномену Гуссерль застосовує поняття Життєвий світ (Lebenswelt). Зміст цього концепту означає простір когерентного досвіду спільноти, або спільний горизонт узгодження суб'єктивностей. Іншими словами, Життєвий світ - це поле визначення та конституювання спільних цінностей та спільних моделей діяльності в контексті її цілепокладання. Хибною буде думка про гомогенність або унітарність такого поля. Безумовно, смислоутворення та цілепокладання у життєдіяльності відбувається в межах певної парадигмальної, або епохальної конструкції, що не виключає протиріч емпіричної множини інтерпретаційних уподобань. Цю диференціацію доречно проілюструвати різницею формальної та матеріальної онтології в термінології Е. Гуссерля. Різниця факту та сутності є свого роду запобіжником етичного релятивізму, а також апологією істини в інтенціональних актах верифікації предметності. Згідно Гуссерлю, визначення сутності предмету або факту відбувається в межах «регіону предметності», або певної категоріальної єдності: часу, протяжності, речовини або зовнішності. Іншими словами, плюралізм фактологічних визначень окремих емпірій формалізується в ієрархізовану систему родо-видових відповідностей, що пов'язані між собою відношеннями генералізації. Відповідно до таких тверджень стає очевидним, що прояв людської активності є, по суті, створенням іншого виміру реальності, її якісно нової модифікації, або простору змістовної визначеності.

На основі такої диференціації сутності та фактології стає затребуваним розмежування різних інтенціональних адресацій суб'єктивності, а саме зв'язку понять горизонту, що не тотожне поняттю Життєвого світу. Так, Гуссерль називає три різновиди горизонту:

внутрішній, в сенсі інтеріоризованих норм та стереотипів сприйняття та оцінки; зовнішній горизонт, або сфера предметності та плінності формалізації речовини; та універсальний горизонт як локалізацію потенційного досвіду та мотивації суб'єкта. Очевидним буде висновок, що в концепті універсального горизонту має місце феноменологічна інтерпретація категорії трансцендентального. Дійсно, безпосередня залученість суб'єктивності в щоденні практики не вичерпує змісту самої суб'єктивності, вона містить певний «нерозчинний осад» у вигляді рефлексії та абстракції. Відповідно, аналітиці свідомості доступні не тільки безпосередньо процеси конституювання сенсу в інтенціональних актах взаємодії із предметністю, але і самі принципи такого конституювання. В фокусі такої логіки маємо можливість розрізнити універсальність способів такого «схоплення» світу, або метафізичний план культури, та його парадигмальність, або історико-соціальну обумовленість. В діалектиці цих вимірів має місце динаміка існування універсального горизонту суб'єктивності.

Висновки. Поділ та специфікація горизонтів є спекулятивним методом розрізнення єдиного інтенціонального досвіду суб'єктивності, який не обмежений протяжністю та плінністю часу і простору. Ця диференціація потрібна для висвітлення багат шаровості Життєвого світу суб'єкта. Або іншими словами, для обґрунтування платонівського фундаменталізму лексику феноменологічної методології. Цим і пояснюється констатація функції феноменологічної редукції як реанімації трансцендентальної сутності свідомості в латентному вимірі предметного світу.

Трансцендентальність у феноменології Гуссерля комунікаційно обумовлена. Згідно його концепції, обґрунтуванням можливості рефлексії, здатності виносити судження, виносити свою думку та розуміти інших слугує первинне, або фундаментальне «ми-

відношення». Іншими словами, цю специфіку суб'єктивності доцільно ототожнити із феноменом соціальності. Дійсно, інтенціональність свідомості можлива у діалогічному просторі інтерсуб'єктивності, або просторі «зустрічі» Его з Іншим.

Отже, основним поняттям феноменології культури Е. Гуссерля є конституювання як інструмент упорядкування та організації трансцендентальним суб'єктом як світу природи, так і світу ідеальних сутностей, світу культури. Згідно такої логіки навколишній світ (Umwelt) не дається суб'єкту безпосередньо, а виключно крізь призму ментальних конструкцій акумульованого історичного досвіду, тобто культури. Тому первинною данністю взаємодії суб'єкта з реальністю є Життєвий світ (Lebenswelt), який поєднує хаотичність сприйняття із конституціями інтенціональної активності. Відповідно, рушієм людської активності проголошено навіть не природну каузальність та доцільність, а мотивацію як механізм цілепокладання та онтології цінності.

Література:

1. Kazanjian Ch. J. (2019) Toward developing a descriptive multicultural phenomenology. *Pedagogy, Culture & Society*, Volume 27, Issue 2. P. 287-300. <https://doi.org/10.1080/14681366.2018.1469544>
2. Lala A.P., Kinsella E.A. (2011) Phenomenology and the Study of Human Occupation. *Journal of Occupational Science*. Volume 18, Issue 3. P. 195-209. <https://doi.org/10.1080/14427591.2011.581629>
3. Schufreider G. (1986) Heidegger's Contribution to a Phenomenology of Culture. *Journal of the British Society for Phenomenology*. Volume 17, Issue 2. P. 166-185. <https://doi.org/10.1080/00071773.1986.11007760>
4. Whitehead P. (2015) Phenomenology Without Correlationism: Husserl's Hyletic Material. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*. Volume 15, Issue 2. P. 1-12.

<http://doi.org/10.1080/20797222.2015.1101830>

5. Gallagher Sh. (2018) Rethinking Nature: Phenomenology and a Non-reductionist Cognitive Science. *Australasian Philosophical Review*. Volume 2, Issue 2. P. 125-137.

<https://doi.org/10.1080/24740500.2018.1552074>

6. Barua A., Husserl Heidegger (2007) The Transcendental Dimension of Phenomenology. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*. Volume 7. Issue 1. Pages 1-10. <https://doi.org/10.1080/20797222.2007.11433942>

7. Cerbone D.R. (2016) Exile and return: from phenomenology to naturalism (and back again). *International Journal of Philosophical Studies*. Volume 24, Issue 3: Phenomenology and Naturalism. P. 365-380. <https://doi.org/10.1080/09672559.2016.1175104>

8. Rosenblatt P. C. (2007) Recovery Following Bereavement: Metaphor, Phenomenology, and Culture. *Death Studies*. Volume 32, Issue 1. P. 6-16. <https://doi.org/10.1080/07481180701741228>

9. Craig G. M. (2009) Intersubjectivity, phenomenology and multiple disabilities. *International Journal of Art Therapy*. Formerly Inscape. Volume 14, Issue 2. Pages 64-73.

<https://doi.org/10.1080/17454830903329204>

10. McGaha K. K., D'Urso P. A. (2019) A non-traditional validation tool: using cultural domain analysis for interpretive phenomenology. *International Journal of Social Research Methodology*. Volume 22, Issue 6. P. 585-598. <https://doi.org/10.1080/13645579.2019.1621474>

11. Прехтль П. (1999) Введение в феноменологию Гуссерля. Томск: Издательство «Водолей». //

References:

1. Kazanjian Ch. J. (2019) Toward developing a descriptive multicultural phenomenology. *Pedagogy, Culture & Society*, Volume 27, Issue 2. P. 287-300. <https://doi.org/10.1080/14681366.2018.1469544>

2. Lala A.P., Kinsella E.A. (2011) Phenomenology and the Study of Human Occupation. *Journal of Occupational Science*. Volume 18, Issue 3. P. 195-209. <https://doi.org/10.1080/14427591.2011.581629>
3. Schufreider G. (1986) Heidegger's Contribution to a Phenomenology of Culture. *Journal of the British Society for Phenomenology*. Volume 17, Issue 2. P. 166-185. <https://doi.org/10.1080/00071773.1986.11007760>
4. Whitehead P. (2015) Phenomenology Without Correlationism: Husserl's Hyletic Material. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*. Volume 15, Issue 2. P. 1-12. <https://doi.org/10.1080/20797222.2015.1101830>
5. Gallagher Sh. (2018) Rethinking Nature: Phenomenology and a Non-reductionist Cognitive Science. *Australasian Philosophical Review*. Volume 2, Issue 2. P. 125-137. <https://doi.org/10.1080/24740500.2018.1552074>
6. Barua A., Husserl Heidegger (2007) The Transcendental Dimension of Phenomenology. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*. Volume 7. Issue 1. Pages 1-10. <https://doi.org/10.1080/20797222.2007.11433942>
7. Cerbone D.R. (2016) Exile and return: from phenomenology to naturalism (and back again). *International Journal of Philosophical Studies*. Volume 24, Issue 3: Phenomenology and Naturalism. P. 365-380. <https://doi.org/10.1080/09672559.2016.1175104>
8. Rosenblatt P. C. (2007) Recovery Following Bereavement: Metaphor, Phenomenology, and Culture. *Death Studies*. Volume 32, Issue 1. P. 6-16. <https://doi.org/10.1080/07481180701741228>
9. Craig G. M. (2009) Intersubjectivity, phenomenology and multiple disabilities. *International Journal of Art Therapy*. Formerly Inscape. Volume 14, Issue 2. Pages 64-73. <https://doi.org/10.1080/17454830903329204>

10. McGaha K. K., D'Urso P. A. (2019) A non-traditional validation tool: using cultural domain analysis for interpretive phenomenology. *International Journal of Social Research Methodology*. Volume 22, Issue 6. P. 585-598. <https://doi.org/10.1080/13645579.2019.1621474>
11. Prechtl P. (1999) Vvedenie v fenomenologiyu Husserlya. Tomsk: Izdatelstvo «Vodoley» [in Ukrainian].

Citation: O. Yatsenko (2021). PHENOMENOLOGY OF CULTURE BY E. HUSSERL: COMMUNICATIVE AND COMPREGENSIVE EXPERIENCES. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 1(45). doi: 10.26886/2414-634X.1(45)2021.9

Copyright: O. Yatsenko ©. 2021. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.